

COLUMN 69 - NOOD BREEKT WET

Eindhoven - wijkbegraafplaats Woensel 1997

Eindhoven - wijkbegraafplaats Woensel 2020

zoek de verschillen

Zondagochtend. Buiten is het koud en zachtjes tikt de regen tegen het schuine raam... Binnen is het droog en warm, we liggen nog in bed wat te filosoferen met een bakkie koffie binnen handbereik.

“Misschien”, zegt Rindert, “zijn wij wel de generatie die de grootste veranderingen heeft meegemaakt binnen één generatie”.

Het zou best wel eens kunnen. Ga maar na. Ons kleinkind kan zich in de verste verte niet voorstellen, hoe het 75 jaar geleden was. Dat voorstellingsvermogen moet wel tekort schieten. Er was enig verschil tussen een dorp in Friesland en een kleine stad in Brabant, dat wel.

Rindert werd geboren bij het licht van een petroleumlamp, want er was geen elektriciteit en ook geen waterleiding of riolering. Dat hadden wij in het zuiden dan wel, maar verder verschilde het niet zoveel. Wij waren ons er niet van bewust, maar we hebben het einde van de Tweede Wereldoorlog meegemaakt. En de armoedige tijd van wederopbouw daarna. Ja echt, lieve jeugd, het was toen buffelen, we waren niet de generatie die in weelde opgroeide. Wij hadden dan wel een krakende radio, maar televisie bestond nog niet. Laat staan iets dat leek op enige vorm van digitale communicatie. Het woord bestond niet eens. Mijn vader was telegrafist bij de BB (Bescherming Burgerbevolking) en klopte boodschapjes de wereld in. Een soort van tamtam. Het snelste bericht ging via een telegram en werd op een motorfiets gebracht.

De bakker kwam met de bakfiets langs de deur, de melkboer had een hondenkar. De schillenboer had paard en wagen. Schillenboer ja, aardappelschillen werden opgehaald voor de varkens als voer. En als het paard zijn moppen liet vallen, werd dat snel opgeveegd als mest voor de tuin. De voddenboer had ook paard en wagen. Met een handkar werd een poging gedaan om 'krabben en krukels' te verkopen. Wij hebben het zelf allemaal gezien, zo was toen onze wereld. En zó oud zijn we toch nog niet?!

Bijna niemand had een auto, nauwelijks een fiets. De kachel werd met kolen gestookt, iets later met gas. De was werd 1x per week in een ketel gekookt, buiten in een teil op een bok gezet, met de hand langs het wasbord schoon geribbeld, gespoeld in emmers, uitgewrongen en aan de waslijn te drogen gehangen. En toen opeens -ik was al een jaar of acht- ging het snel. Er kwam een koelkast, een wasmachine die de was heen en weer slingerde, een losse centrifuge, we hadden allemaal een fiets. Er kwamen auto's in de straat. In Eindhoven dan, in Friesland duurde dat langer.

De radio kraakte niet meer zo en de voetbalwedstrijden kon je zo elke zondagmiddag beluisteren. Niet door mij, want ik had (en heb) er een spuughekel aan. Er kwam televisie, mondjesmaat, grote bakken met een klein schermpje, alleen een zwartwitbeeld. Tot mijn twintigste woonde ik niet in een huis met centrale verwarming, alleen in de woonkamer was een warmtebron. De douche leverde warm water door middel van de geiser in de keuken.

Eindhoven - St. Severinus 1996

Eindhoven - St. Severinus 2020

zoek de verschillen

“En kijk nou eens”, zo filosofeerden wij door, nog steeds warm onder de dekens, ehh .. onder het dekbed, “kijk nou eens wat er allemaal is. De jeugd vindt het zelfs normaal dat we op Mars willen gaan wonen. Hadden wij ooit gehoord van ruimtevaart?”

Je hoeft maar om je heen te kijken om te beseffen hoe de wereld inmiddels in zeer korte tijd (in één mensenleven) is veranderd. En dan hebben we het nog niet eens over de gigaveranderingen in de medische wereld. Giga. En ook dat woord bestond nog niet.

Jeetje”, was de conclusie van Rindert, “jeetje, ja, misschien zijn wij wel de generatie die echt de grootste veranderingen ooit binnen één generatie heeft meegemaakt. Goh, dat wij dat allemaal mogen meemaken. En nu maken wij misschien ook nog wel het einde van de mensheid mee!”

Tja, en die conclusie bracht ons weer terug in de realiteit, beseffend dat dit misschien óók nog wel eens in ons leven werkelijkheid zou kunnen worden. Goh, wat een mens al niet kan meemaken. Opkomst en ondergang van pakweg 75 jaar van vooruitgang, waarmee we onze eigen ondergang bewerkstelligen. Bedenk het maar. En dan hoef ik slechts twee dingen te noemen. Eén: klimaatverandering, want het ‘point of no return’ is in onze visie al overgeschreden. We kunnen alleen nog redden wat er te redden valt. Maar het struikelblok is scepisis en economie.

En twee: de coronapandemie. Of hierna een andere pandemie, whatever.

Zoals wij en de jeugd bijna niet kunnen bevatten dat er zoveel en zo snelle veranderingen in korte tijd in de wereld plaatsvonden (en dan nog niet eens overal in de wereld). Veel kortzichtige, domme en egoïstische mensen kunnen niet bevatten dat klimaatveranderingen onze ondergang kunnen worden. Ze zitten zelfs in politieke partijen.

En veel (en gelukkig lang niet alle!) kortzichtige, domme en egoïstische jeugd (en helaas ook veel middelbaren) beseft niet dat deze pandemie ons ook wel eens in no time terug kan brengen naar waar we vandaan komen, een maatschappij waarin de gezondheidszorg het water aan de lippen staat en de dood weer normaal bij het leven gaat horen. En ons kabinet? Dat aarzelt. De economie, weet je wel. En het RIVM? Die draait erom heen. Moeilijk om toe te geven dat je fout zit.

Er tikte inmiddels niks meer op het schuine raam, de koffie was op, tijd om op te staan. Maar niet voordat we deden wat we altijd, elke dag, doen voordat we opstaan, namelijk tegen elkaar zeggen: “we gaan er vandaag een leuke dag van maken!”.

Elke dag doen we dat. En nagenoeg elke dag lukt dat, er een leuke dag van maken. Inclusief de twee maanden die we thuis moesten blijven vanwege Rinderts heupbreuk, zitten we nu al negen maanden in min of meer vrijwillige thuis-isolatie. En er komt nog een volledige winter bij. Maar wij maken er elke dag een leuke dag van. We moeten wel. Willen wij niet uit of vrienden ontmoeten? Natuurlijk wel. Maar nu even niet.

Eindhoven - Begraafplaats Stratum 2020
moslimgraven

En om deze column toch nog een funerair tintje te geven: als het maar even kan, dan maken we elke middag een wandeling over een begraafplaats. Heerlijk rustig en daar zonder mondkapje, want je komt er bijna niemand tegen, dus ook geen corona. Daar gaan we tenminste vanuit.

De meeste begraafplaatsen in Eindhoven en omgeving hebben we lang geleden al eens bezocht. Nu we er opnieuw terugkeren vallen ons twee dingen op. Ten eerste dat er verschrikkelijk veel is geruimd, complete kaalslag soms. Open plekken te kust en te keur. Grafurstermijn verstreken. Opkomst van cremeren, er zijn wat meer urnenplekken. Meer natuurbegraafplaatsen, dus de spoeling wordt dunner.

Ten tweede valt op: veel nieuwe 'verse' graven, met een zeer recente datum. Coronadoden. En dat geldt ook voor moslimgraven, er zijn er meer en op de gemeentelijke begraafplaats Stratum in Eindhoven zelfs véél meer. Coronadoden. Ze kunnen momenteel niet worden teruggebracht naar het land van herkomst. Nood breekt wet.

Zou dat nu dan eindelijk ook eens kunnen gaan gelden voor klimaatmaatregelen en de pandemie-aanpak? Regeerders en alle anderen: neem in 's hemelsnaam radicale maatregelen, zet je scepsis opzij, verruim je blik, denk eventjes niet aan macht, gewin en eigen plezier: nood breekt wet!

Wat heb je aan je economie, je feestjes en aan je voetbalgejuich in een lege wereld. Dat einde wil toch niemand meemaken.

2005

- Aalst - R.K. Begraafplaats -

2020

1995

2020

Eindhoven - Begraafplaats St. Antonius (Strijp)

